

Daş örümi üçin erginler

Ergin garyndysynyň tutuşmasy we gatamagy netijesinde alynýan emeli daşa gurluşyk erginleri diýilýär. Olar baglaşdyryjydan, suwdan we ownuk goşundydan durýarlar. Gurluşyk erginleri daş örümünde ýeke-ýekeden we tutuş tokgalygyna materiallardan doldurmaga niýetlenilen.

Dürli görnüşli daş işleri üçin erginiň nyşany, görnüşi we düzümi onuň berkligine, konstruksiýanyň häsiýetine, şeýle hem peýdalanylýş şertleriniň talabyna görä goýulýar.

Hek erginleri daş örümleri üçin gury ýerlerde ýükgöterijiligi uly bolmadyk daş konstruksiýalarynyň örümlerinde ulanylýar. Bu erginleriň hereketleniş, maýyşgak we öndüriljek zähmeti örän ýokary.

Çylşyrymly ýa-da garymly **erginler** (sement-hekli ya-da sement toýunly) adaty berk konstruksiýalarda we çyglyk ýerlerde ulanylýar.

Sement erginleri (birneme toýun ýa-da hek goşulmaly) agyr ýük göterýän daş örüm konstruksiýalarynda ulanylýar.

Daş örümleri üçin ulanylýan erginleriň berklik (kg/sm²) nyşan-lary şular: 4, 10, 25, 50, 75, 100, 150, 200 we 300. Erginiň süýşmesini oňa ölçege laýyk (standart) konusy çümdürüp kesgitleýärler we şu ululyklary kabul edýärler:

- but örümi üçin “pilaşagy” (“podlopatki”) – 4÷6 sm;
- sarsgynlandyrylan – 2÷3 sm; guýulma aşagy – 13÷15 sm;
- ýönekeý kerpiçden örüm üçin – 9÷13 sm;
- köpdeşikli we içi boşlukly kerpiçlerden örüm üçin – 7÷8 sm;
- dogry formaly tebigy daşlardan – 7÷12 sm;

Erginiň süýşmegini we suwaýyş ukybyny ýokarlandyrmak üçin onuň içine organiki däl (hek ýa-da toýun) ýa-da organiki (sabyn-nafty we baş.) ýumşaklandyryjy (plastifikator) jisim goşýarlar. Daş örümini boşlugyna we erginiň örümde artykmajyyny aýyrmak bilen alyp barýarlar. Haçan-da daşky diwaryň suwagyny göz önünde tu-tanlarynda örüm suwagyň gatlagy bilen oňat tutluşmagy üçin örümiň üstüniň ýüzündäki bogunlary 0,9÷1,45 sm çuňlugyna ergin bilen dol-durmaýarlar we örümi boşlugyna alyp barýarlar. Eger-de jaýyň daşky tarapy abatlanymaly ýa-da owadanlanmaly bolsa, onda oňa dürli gör-nüşli, ýagny gönüburçly, daşyna gaňrylan, üçburçly we ş.m. görnüşleri berip bolýar. Onda bular ýaly örüme **bogun aralygyny birikdirme aşagy (“podrassiwka”)** diýlip aýdylýar.

Yslamberdi TYLLANUROW
Türkmen döwlet
binagärlik-gurluşyk
institutynyň mugallymy